

Barbie Latza Nadeau

IEDER LICHAAM HEEFT EEN PRIJS

GELD, LEUGENS
EN DE VERBORGEN HANDEL
IN MENSENLEVEN

Uit het Engels vertaald door
Nicole Seegers en Fred Hendriks

Uitgeverij Balans

Oorspronkelijke titel *Every Body Counts*
Oorspronkelijke uitgever Ithaka Press, een imprint van Bonnier
Books UK
Copyright © 2025, Barbie Latza Nadeau

Copyright Nederlandse vertaling © 2025, Fred Hendriks en Nicole
Seegers/Uitgeverij Balans, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand,
of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst-
en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet
toegestaan.

Omslag DPS design & prepress studio
Omslagbeeld Shutterstock/DPS design & prepress studio
Auteursfoto Luca Ferrante
Boekverzorging Peter Verwey
Druk Wilco

ISBN 978 94 638 2383 8
NUR 740

www.uitgeverijbalans.nl
[instagram.com/uitgeverijbalans](https://www.instagram.com/uitgeverijbalans)
[linkedin.com/company/uitgeverij-balans](https://www.linkedin.com/company/uitgeverij-balans)
uitgeverijbalans.nl/nieuwsbrief

Inhoud

Inleiding 7

1 SEKS EN GELD 29

Een korte geschiedenis van de mensenhandel

2 TOT HET UITERSTE GAAN 49

Brokers, smokkelaars en mensenhandelaren

3 BLOEDGELD 83

Leven en dood op zee

4 MISDRIJVEN IN DE MODEWERELD 113

Sweatshops en dwangarbeid

5 VERMIST 141

Draagmoederschap en adoptie in liefde en oorlog

6 DE DONKERSTE KANT VAN MENSENHANDEL 160

Seksuele uitbuiting van kinderen

7 **UW NIER VOOR EEN PASPOORT** 179

Orgaanhandel

8 **TROEBELE WATEREN** 201

Via het Kanaal naar Engeland

9 **DE AMERIKAANSE NACHTMERRIE** 228

Uitbuiting in de Amerikaanse boven- en onderwereld

10 **PIG BUTCHERING** 251

De nieuwste cyberzwendeltrend in de mensenhandel

Nawoord 265

Dankwoord 269

Eindnoten 273

Bronnen 283

Inleiding

Een aantrekkelijke, jonge vrouw van halverwege de twintig zit op een duifgrijze bank zonder armleuningen in het Londen-
se hoofdkantoor van een beroemde internationale bank. Ze is
onberispelijk gekleed in een turquoise jurk en hoge hakken.
Misschien is ze een ambitieuze afgestudeerde trainee die haar
eerst verdiende geld wil beleggen. Het kan ook zijn dat ze een
hypotheek wil afsluiten om haar eerste woning te kopen, waar-
van de waarborgsom wordt betaald door haar rijke ouders. Of
misschien is ze hier om simpelweg een rekening te openen.

De bankbediende roept haar naam en houdt de melkglazen
deur voor haar open. Als ze aan tafel zitten, ze haar ID heeft laten
zien en het geld is geteld, ondertekent ze een papier en schuift het
terug naar de bankbediende. Hij geeft haar een ontvangstbewijs,
dat ze zonder er een blik op te werpen opvouwt en netjes in haar
designhandtas stopt. Ze praten een paar minuten beleefd, dan
staat ze op. Ze geven elkaar een hand. Ze loopt de bank uit, naar
een wachtende auto. Misschien haar chauffeur, of een vriendje?

In de auto komt er een einde aan de illusie. Haar begeleider
neemt het papier van haar aan. Ze wordt naar een luxueus ap-

partement greden met deuren die vanaf de buitenkant op slot worden gehouden, en gaat weer doen wat ze elke dag doet: zich gedwongen prostitueren aan rijke klanten. Ze krijgt niets van de verdiensten, die worden gestort op de bankrekening die op haar naam is geopend. Om haar rekening legitiem te doen lijken, doen haar handelaren overboekingen die ze 'huur' en 'facturen' noemen. In feite is ze de hele tijd een gevangene, en hoewel de rekening op haar naam staat, kan ze niet zelfstandig geld opnemen, omdat ze niets in haar eentje mag doen.

Als ze in het bankkantoor zit, lijkt het alsof ze gemakkelijk om hulp zou kunnen vragen, aan de bankbediende zou kunnen vertellen wat er werkelijk aan de hand is, tegen iemand in de lift kunnen zeggen wat ze elke dag gedwongen wordt te doen. Maar dat is te riskant. Ze zou in de gevangenis kunnen belanden, of uitgezet kunnen worden. En ze waarschuwd haar duizenden keren: niemand zal haar geloven.

Als de accountmanager van de bank beter had opgelet, zou hij zich misschien realiseren dat er iets niet klopte. Waar komt al het geld vandaan dat elke maand naar haar rekening stroomt? Waarom is het afkomstig van zoveel verschillende betalers? En waarom maakt ze er zoveel van over naar iemand anders?

Maar hij vraagt niets. Niemand trekt aan de bel. Ze is het zoveelste slachtoffer dat in het volle zicht verborgen wordt gehouden.

Loop door een willekeurige straat in een willekeurige grote stad, waar ook ter wereld, en er is mensenhandel aanwezig. Kijk goed naar degene die jou bij een nagelbaar een manicure geeft. Vraag je eens af wie de groenten heeft geplukt die je in de supermarkt ziet.

Kijk om je heen in de wachtruimte van het medisch centrum dat orgaantransplantaties aan particuliere patiënten aanbiedt. Open je kleerkast, je keukenkast, je telefoon. Wie zorgt er voor je kinderen of maakt je huis schoon? Je hoeft geen mensenhandelaar te zijn om deel te nemen aan de economie van de mensenhandel.

Handel in mensen, of mensenhandel, is een vorm van moderne slavernij. De termen worden gebruikt om de gedwongen verplaatsing van mensen te beschrijven, of het beperken van hun bewegingsvrijheid, om ze dingen te laten doen die ze niet willen doen voor het gewin van de mensenhandelaar. Sommige landen, zoals het Verenigd Koninkrijk, beschouwen moderne slavernij en mensenhandel als twee afzonderlijke, zij het met elkaar verweven misdrijven, waarbij de handel in mensen een subcategorie is van moderne slavernij.¹ Het ministerie van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten² en de Europese Unie³ gebruiken bij misdaadonderzoeken de termen echter door elkaar, net als organisaties die zich inzetten om slachtoffers te herkennen, te redden en te rehabiliteren. Ook ik maak in dit boek geen onderscheid tussen de termen. Volgens voorzichtige schattingen zijn tussen de veertig en vijftig miljoen mensen, slechts iets minder dan de hele bevolking van Engeland, slachtoffer van moderne slavernij.⁴

Mensenhandel is een complex misdrijf dat, samen met dat andere kwaad, dwangarbeid, de daders netto ongeveer honderdvijftig miljard dollar per jaar oplevert. Dat is iets meer dan er wereldwijd jaarlijks wordt geïnvesteerd in het tegengaan van de gevolgen van klimaatverandering.⁵ Maar in tegenstelling tot de klimaatcrisis – waarvan algemeen wordt erkend dat daar dringend internationaal actie tegen moet worden ondernomen –, wordt er een verwaarloosbaar bedrag aan overheidsgeld geïnves-

teerd in het stoppen van mensenhandel. Pogingen om ertegen te strijden komen vanuit de particuliere sector, zoals luchtvaartmaatschappijen in de Verenigde Staten, of van non-profitorganisaties, zoals Stop the Traffik in het Verenigd Koninkrijk.

Er is geprobeerd om mensenhandel internationaal aan te pakken. In 2000 nam het VN-Bureau voor Drugs en Criminaliteit (UNODC) het eerste juridisch bindende protocol aan – vaak het Palermo Protocol genoemd, naar de Italiaanse stad waar het werd ondertekend – als onderdeel van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad. In 2023 was het protocol ondertekend door 181 landen, die beloofden dat ze bescherming en hulp zouden bieden aan slachtoffers van mensenhandel en zouden garanderen dat hun rechten volledig gerespecteerd werden. Eerder hadden de landen het probleem ad hoc benaderd, met onderling grote verschillen in het beleid.

Het protocol uit 2000 moest daar verandering in brengen. Dat deed het niet. ‘Ondanks enorme uitgaven hebben de meeste initiatieven die na het Palermo Protocol zijn genomen om mensenhandel tegen te gaan, over het algemeen niet het gewenste resultaat opgeleverd en geen positief effect op de lange termijn teweeggebracht, getuige het almaar toenemende aantal slachtoffers wereldwijd,’ schreef Michael Gallo in 2020 in een vernietigende analyse. Deze onderzoeker van overheidsbeleid verzamelde data gedurende de eerste twintig jaar dat het protocol bestond. ‘Mensenhandel is geen losstaand incident, en het is ook niet makkelijk om te ontrafelen hoe, waar en waarom het plaatsvindt zonder rekening te houden met zaken als arbeidsrecht, klimaatverandering, interne ontheemding, transnationale migratie, discriminatie en de handelingsmogelijkheden die mensen hebben.’⁶

Het is moeilijk om vast te stellen wat voor soort mensen gemakkelijk slachtoffer worden van mensenhandel, omdat veel factoren elkaar overlappen, afhankelijk van het land van waaruit ze verhandeld worden en het land waar ze naartoe verhandeld worden. Volgens het laatste wereldwijde VN-rapport over mensenhandel, dat in 2022 verscheen, verkeerde 51 procent van de slachtoffers in geldnood en bestond 25 procent uit kinderen, die vaak in een disfunctioneel gezin opgroeiden. In de Verenigde Staten bleek 72 procent van de slachtoffers van mensenhandel ook migrant te zijn. In de Europese Unie, waar niet alle 27 lidstaten dezelfde methode gebruiken om de demografische gegevens van slachtoffers te meten, tonen onderzoeken van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) aan dat 70 procent van alle migranten die per boot vanuit Noord-Afrika in Europa aankomen, wordt verhandeld. Europese grenslanden als Italië kijken doorgaans eerst naar de migratiestatus, en niet naar het feit of de mensen die arriveren slachtoffer zijn, terwijl landen die niet te maken hebben met een toestroom van ongedocumenteerde migranten, zoals Noorwegen, sterkere programma's hebben om slachtoffers te helpen.⁷

En de mensenhandel neemt toe. Het is de snelst groeiende en de op een na grootste misdaadindustrie ter wereld; alleen de drugshandel is omvangrijker.⁸ Georganiseerde misdaadsyndicaten richten zich steeds vaker op mensenhandel om hun zakken te vullen, deels doordat het aantal wanhopige mensen dat op drift is, ook groeit. Deze criminelen vinden manieren om aan migranten te verdienen die verdergaan dan rechtstreekse mensenhandel. 'Migranten zijn winstgevender dan drugs,' zei Salvatore Buzzi, een maffiabaas in Rome in een afgeluisterd te-

lefoongesprek voordat hij in 2017 werd gearresteerd wegens het in eigen zak steken van overheidsgeld dat was bedoeld voor het verlenen van onderdak aan asielzoekers. Moderne slavernij is sinds 2021 met tien miljoen mensen toegenomen, volgens de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM).⁹ Tragisch genoeg maakt kinderhandel daar nog altijd een groot deel van uit: 30 procent van alle ontdekte mensenhandelslachtoffers is kind, en het merendeel hiervan wordt verhandeld voor seksuele uitbuiting.¹⁰

Het succes van mensenhandel is volledig afhankelijk van de beschikbaarheid van kwetsbare mensen om te verhandelen, te beginnen met de meer dan tweehonderdtachtig miljoen mensen die elk moment wereldwijd op drift zijn. Veel van deze mensen migreren via officieel erkende wegen en worden aangetrokken door pullfactoren, zoals mogelijkheden op het gebied van onderwijs of werk, maar volgens de IOM verlaten veel anderen noodgedwongen hun land vanwege oorlog, hongersnood, economische onvrede en in toenemende mate klimaatverandering. Aangezien het aantal potentiële migranten wereldwijd groeit, verscherpen ontwikkelde landen hun grenscontroles en bieden ze minder wettelijke mogelijkheden om te immigreren, waardoor ze migranten die het land binnen willen komen dwingen om irreguliere routes te volgen. De hoopvolle, maar vaak wanhopige mensen die deze gevaarlijke reis ondernemen behoren tot de kwetsbaarste mensen op aarde. Want wanneer mensen alles achterlaten wat ze kennen, worden ze een doelwit voor uitbuiting.

Mensenhandel is een moderne term die vóór de jaren negentig van de vorige eeuw nauwelijks gebruikt werd. Maar de gedwon-

gen verplaatsing van mensen over grenzen heen, en de verkoop en aankoop van die mensen, zijn een misdaad die zo oud is als de mensheid zelf. Veel familiegeschiedenissen worden getekend door slavernij, ontvoering en de handel in mensen, zowel zichtbaar als onzichtbaar.

Dit ontdekte ik zelf toen een neef van mij onderzoek deed naar onze familiestamboom. De familie van mijn grootvader emigreerde in de negentiende eeuw vanuit Bohemen naar de Verenigde Staten. Maar de zoektocht van mijn neef naar de afkomst van zijn moeder leidde onverwacht naar de grens tussen Afghanistan en wat in de negentiende eeuw Brits-Indië was. We ontdekten dat onze overgrootmoeder als kind door katholieke missionarissen was weggehaald uit Afghanistan en naar het keizerrijk Oostenrijk was gestuurd.

Hoe meer ik te weten kwam over mensenhandel, die zich kan manifesteren als adoptie, hoe meer ik me begon af te vragen onder welke omstandigheden mijn overgrootmoeder halverwege de negentiende eeuw uit het dorp van haar familie in Afghanistan was weggevoerd. Was ze werkelijk ‘gered’ door een jezuïtische missionaris van de katholieke kerk, of was ze ‘gegeven’ aan een rijk katholiek echtpaar, dat misschien bereid was om aanzienlijke donaties aan de kerk te doen?

Haar geboortebewijs was gemaakt toen ze werd geadopteerd. Er bestaat geen document van het overlijden van haar biologische moeder. Haar persoonlijke geschiedenis bleef vaag en leek te veranderen, afhankelijk van de verteller; de details waren nooit helemaal duidelijk. Ze had simpelweg te horen gekregen dat het katholieke echtpaar dat haar grootbracht, geen kinderen kon krijgen, en de rest is geschiedenis, hoe incompleet die ook is.

Toen ik in 1996 naar Italië verhuisde en als journalist voor het Amerikaanse weekblad *Newsweek* ging werken, deed ik verslag van irreguliere immigratie naar Italië, een onderwerp waarvan ik me, net als veel buitenlanders in het land, nauwelijks bewust was geweest. Silvio Berlusconi was kort ervoor tot premier gekozen, en zijn relatie met de Libische autoritaire leider Muammar Gaddafi speelde een rol in bijna alle geopolitieke verhalen die ik indertijd onderzocht. Ik herinner me vooral nog de keer dat Gaddafi naar Rome kwam en zijn bedoeïenentent in de weelderige tuinen van de stad neerzette. En ik kan maar niet vergeten dat hij dreigde ‘de kraan open te draaien om Europa zwart te doen kleuren’: een racistische opmerking met een weinig verhulde dreiging. De kraan waarnaar hij verwees, was zijn greep op de havens van Libië, die halverwege de jaren negentig net begonnen vol te stromen met mensen uit Sub-Sahara-Afrika die de zee hoopten over te steken naar een beter leven.

Ik bracht tijd door in migrantenkampen en opvangcentra en voer mee op een van de eerste ngo-reddingsboten die rond 2005 op zee begonnen te patrouilleren. Steeds viel me daarbij het aantal jonge Nigeriaanse vrouwen onder de migranten op, wat de toename verklaarde van seksueel uitgebuite vrouwen in de straten, eerst in Italië, en uiteindelijk in heel Europa en het Verenigd Koninkrijk. In mijn boek *Roadmap to Hell*, dat in 2016 verscheen, analyseerde ik de nauwe relatie tussen de Napolitaanse Camorra en de Nigeriaanse maffiabendes die de mensenhandel beheersen.

Ik heb veel jonge Nigeriaanse vrouwen ontmoet die me vertelden dat ze door hun familie als slaaf waren verkocht. Die wetenschap wierp een bijzonder licht op mijn familiegeschie-

denis. De kans is aanzienlijk dat, als mijn overgrootmoeder niet gestolen is, ze is verkocht door haar verarmde familie. Dat is een verschrikkelijke gedachte die beelden van dickensiaanse slechtheid oproept. Desondanks worden tegenwoordig, zo weet ik door mijn journalistieke werk, nog altijd duizenden baby's en kinderen verkocht, zoals in 2024 bleek uit een verslag van Deutsche Welle. Degenen die geluk hebben worden grootgebracht door onvruchtbare stellen die van hen houden.¹¹ Maar anderen worden gedwongen in een sweatshop te werken of om als sekswerker aan de slag te gaan, zoals de jonge vrouwen die ik ontmoette.

Toen mijn overgrootmoeder bij haar moeder werd weggehaald, liet ze haar geschiedenis – onze geschiedenis – achter. Die ontbrekende geschiedenis zette me ertoe aan om te proberen de benarde toestand te begrijpen van migranten en vluchtelingen die aanspoelen aan de kust van Italië, het land waar ik vrijwillig naartoe ben geëmigreerd. Het zette me ertoe aan om in de duistere wereld van mensensmokkelaars en mensenhandelaren te gaan graven. Dit boek vertelt de verhalen van de mensen die in deze wereld leven, waar levens er niet toe doen, maar ieder lichaam een prijs heeft.

Ondanks pogingen om de plaag te bestrijden worden mensenhandelaren vandaag de dag nergens ter wereld adequaat vervolgd, zo meldt de UNODC. Als dat wel het geval was, zouden er langs de hele keten betere afschrikmiddelen voor de criminelen zijn. In plaats daarvan zorgt het ontbreken van serieus onderzoek ervoor dat de cyclus van criminaliteit in stand gehouden wordt.

Er bestaan wel wetten tegen mensenhandel, maar die worden

zelden ten uitvoer gebracht. In 2022 registreerde de Europese Unie meer dan achtduizend vermoedelijke mensenhandelaren, maar er werden er nog geen tweeduizend vervolgd. Uit grafieken blijkt dat het aantal slachtoffers en verdachten consequent stijgt, maar het aantal veroordelingen is nooit hoger geweest dan tweeduizend.¹²

In 2009 zei de UNODC:

De reactie op mensenhandel in termen van het aantal geregistreerde veroordelingen per jaar is nog altijd zwak, vooral vergeleken met het aantal slachtoffers dat in Europa verhandeld wordt, naar schatting rond de tweehonderdvijftigduizend per jaar. In de meeste Europese landen is het nationale veroordelingscijfer van mensenhandelaren minder dan één veroordeelde per honderdduizend mensen.¹³

Het feit dat smokkelaars en mensenhandelaren over de hele wereld grotendeels ongehinderd hun gang kunnen gaan, houdt een dodelijke industrie in stand. Met vaak tragische gebeurtenissen tot gevolg, van de Europese kustlijn tot het Kanaal, tot Darién, het moeras- en oerwoudgebied tussen Colombia en Panama. In 2022 hield de politie vlak bij de Amerikaanse grens met Mexico tijdens een routinecontrole een koelvrachtwagen staande. Toen ze de oplegger openden, troffen ze 47 doden en 19 overlevenden aan, onder wie twaalf kinderen: een menselijke lading met een waarde van minstens een half miljoen dollar. Later overleden nog vier mensen in het ziekenhuis, waardoor het de grootste migrantensmokkelramp in de Amerikaanse geschiedenis werd.

Naast het gebrek aan vervolging zijn het wantrouwen en de vreemdelingenhaat die hun slachtoffers vaak ten deel vallen een

grote zegen voor mensenhandelaren. Geen enkel land biedt mensen die illegaal over grenzen heen verhandeld zijn automatisch immigratierechten, ondanks het Palermo Protocol, dat was bedoeld om dat soort bescherming te garanderen. In plaats daarvan zijn de autoriteiten in de populairste bestemmingslanden vaak zo druk bezig met proberen de stroom ongedocumenteerde immigranten te stoppen, dat ze niet op zoek gaan naar slachtoffers.

In het gunstigste scenario zouden slachtoffers aanspraak moeten kunnen maken op bescherming onder een 'slachtoffers van mensenhandel'-protocol, maar in veel gevallen lopen ze het risico meteen te worden uitgezet of zelfs in de gevangenis te worden gegooid als ze zichzelf kenbaar maken aan de autoriteiten. Bovendien hebben mensenhandelslachtoffers vaak sowieso de middelen niet om te ontsnappen, tenzij ze als zodanig worden herkend door wetshandhavers of een organisatie die strijdt tegen mensenhandel.

De beste manier om mensenhandel te bestrijden, zo zeggen ten slotte de IOM en organisaties als Human Rights Watch, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, is mensen duidelijker en toegankelijker mogelijkheden bieden om in hun moederland asiel aan te vragen, om eerst en vooral te voorkomen dat ze in de netten van mensenhandelaren verstrikt raken.

Irreguliere migratie – vaak onterecht ook 'illegale migratie' genoemd – is een explosief onderwerp dat wordt gebruikt voor eindeloos politiek theater. Ongedocumenteerde migranten worden gewoonlijk afgeschilderd als seksueel afwijkende personen en dieven, of door de media en politici neergezet als kwade geesten om bij kiezers de vrees aan te wakkeren dat migranten hun